

ΠΑΛΗΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

..... Η Ν Τ Ι Ν Α

Κάποιος —είνε τώρα κάμποσες ημέρες— μου έστειλε μιά φωτογραφία του Σοφούλη.

Κυτίζοντας την τετράγωνη και γελαστή μορφή του, άφησα νά με παρασύρουνε ή αναμνήσεις, σε άλλες εποχές, έξωραϊσμένες άπ' την απόστασι, νοσταλγήμενες σήμερα, σ' εποχές που παιδιά ακόμα, τά βλέπαμε όλα όρατα κ' όλα εύκολα και δυνατά!...

Ήταν σάν ένα ταξείδι νοσρό, στόν παλιό καιρό τόν περασμένο, ένα όνειρο, άπ' τό όποιο μ' έβγαλε μιά κοινή έπίσκεψη. Κι' ήταν σάν νά ξυπνούσα από έναν ύπνο βαρύ, αλλά γλυκό και γεμάτο όνειρα εύχάριστα....

.....

Ήταν ή εποχή που έγιναν τά «Κοπασικά» στη Σάμο.

Άλλοτε θα πώ, πώς βρέθηκα εκεί, μαζί με τόν Γιώργη τó Βουτιανά, τόν διευθυντή σήμερα της «Ακροπόλεως» τήν σημερα, μπεζή, που ήρθε επί τούτω άπ' την Άγγλία, για νά δοκιμάσει τó Σαμιώτικο κρασί.

«Εμείναι εκεί δύο—τρεις ημέρες. Ή πόλις ήταν έρημη, ό κόσμος είχε καταφύγει στα Προξενεία και στις ξένες εκκλησίες, τά καταστήματα ήταν κλειστά και μόνο λίγα καφενεία, τά φιλικά πρós τόν Κοπάση, βέβαια, είχαν δευλά—δευλά μισανοιχτές τις πόρτες. Λίγοι ναυτικοί, λιπημένοι και σκεπτικοί, καθόντουσαν στο λιμάνι και μερικοί χωροφύλακες του Κοπάση με φουσανέλλες, πηγαίνονζόντουσαν εδó κ' εκεί.

Τούρκοι σκοποί φύλαγαν στις γωνίες, με ρούχα παλιά και λερωμένα και με παπούτσια της ώρας, άπ' τις... γόδες ως τά λουστρίνα, παρμένα άπ' τά σπύια των άνωκοινωνικών Σαμιών, τά όποια είχαν λεηλατήσει.

Εμείς, μαθημένοι άπ' την ελληνική, την κακή έλευθερία, φωνάζαμε παντού, στα καφενεία και τ' άλλα κέντρα, έναντίον του Κοπάση και των όπαδών του, που ξαναφέρανε τόν τουρκικό στρατό στη Σάμο!... Έτσι λοιπόν, ατήθησε κ' ό Κοπάσης, κ' ένα καλό πρωί διάταξε νά επιβιβασιούμε στο πρώτο βατόρι που θα περνούσε άπ' τó νησί.

Ό κ. Θαλασσινός, πατέρας του φίλου μου Σιμεών Θαλασσινού, μ' εύγένεια και γλώσσα διπλωματική, μās ανέβασε, συνοδευόντάς μας ... φιλικός, για νά... βεβαιωθεί άν θα φύγοιμε, στο πρώτο Αύστριακό βατόρι, τό όποιο πέρασε άπ' τή Σάμο και τό όποιο θα έπιανε στη Σμόνη και κατόπιν εις τόν Πειραιά.

Μιά άπ' τις πρώτες ύποχρεώσεις μου, τόν λίγο καιρό που έμεινα στη Σάμο, ήταν και τό νά γνωρίσω την μεταρριπύσσα Έλένη Σβορώνου, τήν γλυκιάτη

Και βγαίνει ένας διοπτροφόρος κύριος με επιβλητικό τρίγωνο κεφάλι και μεγάλο μέτωπο...

Βγήκα σ'ένα παράπηγμα που ήταν στην παραλία...

του νησιού ποιήτρια, την όποια ή ελληνική κριτική τής εποχής εκείνης αποκάλεσε «Νέα Σαπφώ».

Περóσαμε μαζί ένα άπόγευμα εις τό περιβόλι του σπιτιού της, κάτω από πορτοκαλιές κ' άλλα δέντρα, που μοσχοβολούσαν.

Έχγαμε λησιμονήσει και τόν Κοπάση και τά ζητήματά του και μιλούσαμε για ποίηση και για φιλολογία, για όρατες εκδηλώσεις κ' ευγενικές άνθρωπινες προσπάθειες.

Ήταν κ' ό αδελφός της ό Γεράσιμος εκεί, ένα λεπτό πνεύμα Κεφαλλονίτις, μεταρριπυμένο στη Σάμο. Άλλοστε, καθώς λένε κ' οι ίδιοι οι Σάμιοι, κανέναν Σάμιος δέν είνε... άπ' τή Σάμο.

Ό Γεράσιμος μās έλεγε άστεία λίγο ξέσκαπα. Ήταν φίλος του Κοπάση κ' έτοιμορούσε νά γελάει δυνατά, γιατί δέν είχε φόβο, από κανένα, νά τόν παρεξηγήσει.

Κοντά σ' αυτόν γελούσαμε κ' εμείς.

Έλεϊτα, ή κουβέντα μας ξεγλύστρησε στόν Μακεδονικό Άγωνα, που ήταν τότε στο φώρτε του. Ό Άγων αυτός μās συγκινούσε όλως.

—Θέλετε, μās λέει ή Σβορώνου, νά δητε και λίγη ελληνική Μακεδονία;

—Μήπως έχετε αντίταρες κριζιμένους εδó πέρα; ρώτησα.

—Όχι. Έχω την πνευματιοδεστέρα εκπροσώπησι της Μακεδονίας. Άλλά μίν πητε πός την είδατε!

Κι' άνοίγει μιά πόρτα και βγαίνει ένας κύριος διοπτροφόρος, με επιβλητικό τρίγωνο κεφάλι και μεγάλο μέτωπο, σοβαρός, επιβλητικός, πελασγικός, με ύπογέιο.

Ήταν ό Ίωάννης Μπήτος, ό πατήρων της Έλληνικής λογοτεχνίας στη Μακεδονία και άρχισυντάκτης της ιστορικής «Νέας Άληθείας» της Θεσσαλονίκης. Δέν ξερω ποιοι εθνικοί λόγοι ανάγκασαν τόν Μπήτο τότε νά καταφύγει στη Σάμο, φεύγοντας τους Τούρκους της Μακεδονίας, τους όποιους σθεναρώς πολεμούσε στην «Άλήθεια», για νά τους... ξαναωσαντήση, υπό χειρότερη μορφή, στη Σάμο.

Πάντως, ή έπίσκεψις του Μπήτου στη Σάμο την εποχή αυτή, έγινε ατία νά εκδοθή τό «Μικρασιατικό Ήμερολόγιο» της Σβορώνου, τό όποιο άφησε εποχή στην πνευματική Έλλάδα της εποχής εκείνης.

Έκτός του «Μικρασιατικού Ήμερολογίου» και άλλων δύο που εξέδιδοντο τότε, ένα στην Άθήνα κ' ένα στην Κωνσταντινούπολι, της κ. Γιαννίου, άν δέν άπατάωμαι, εφάμιλλο δέν εξέδόθη άλλο πλέον στην Έλλάδα.

Άπάνω στην κουβέντα, την όποια σάν θεληματικός κ' επίμονος Μακεδόν, εξώηρησε ό Μπήτος, ή Σβορώνου μου έδωσε νά διαβάσω ένα άνυπόφορο και πολυσέλιδο διήγημα, που τής έστειλε κάποιος ύπερφίλιτος σε λίρες και μεγάλη ιδέα για τόν εαυτό του, δημογής άπ' την Αίγυπτο ή κάποις άλλο μέρος της Άφρικής —δέν ένθυμούμαι και καλά— διατάσων μ' όλη τή σοβαρότητα του βραγιού χρηματοφυλακείου του, νά δημοσιευθή εκαι α υ τ ο ς ά ν α λ α μ β ά ν ε ι ό λ α τ ά ξ έ σ ο δ α τ ή ς ε κ τ υ λ ω σ ε ω ς!

Άχ, αυτές ή λίρες! —Διαβάστε το, μου ειπε η Σβορώνου και πέστε μου σεις τή γνώμη σας. Είνε Άδερσιναικής ύποθέσεως, τραγικό, έρωτικό και περιπετειώδες!

Τό έβαλα στην τσέπη μου και τό λησιμόνησα εκεί για πάντα. ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Ή συνέχεια.

Μπιλιμέ!

Μερικοί χωροφύλακες με φουσανέλλες!